

معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی زنجان

مدیریت بیماریهای استان

آموزش کمک های اولیه در حوادث ناشی از آخرین چهارشنبه سال

سوختگی‌های ناشی از بازی با مواد محترقه خطرناک در چهارشنبه سوری دارای دو نوع عوارض هستند. برخی از آنها به عنوان عوارض زودرس مطرح هستند و برخی در درازمدت در افراد عوارض ایجاد می‌کند. قطع عضو بدن از عوارض زودرس سوختگی‌هاست. عفونت ثانویه در محل زخم ناشی از سوختگی، یک عارضه زودرس دیگر است.

کمک‌های اولیه در سوختگی

(مبحث آموزشی جهت رده سنی ۱۶-۱۲ سال)

علائم: قرمزی پوست، درد در ناحیه سوخته، ورم کردن و تاول در ناحیه سوختگی

درمان:

۱. مصدوم را آرام نمایید.
۲. محل سوختگی را با آب سرد و تمیز حداقل به مدت ۱۰ دقیقه شستشو دهید.
۳. انگشتر، انگو، کمر بند، ساعت و سایر زیورآلات و وسایل تنگ و فشارنده را خارج نمایید.
۴. لباس‌های عضو سوخته را خارج نموده و در محل‌هایی که به بدن چسبیده، قیچی کنید.
۵. تاول‌ها را نترکانید.
۶. با کمک یک پانسمان (گاز استریل) و یا یک پارچه تمیز بدون کرک محل سوختگی را به آرامی بپوشانید.
۷. به هیچ عنوان از خمیردندان، سیب زمینی رنده شده و روغن جهت تسکین درد و بهبودی سوختگی استفاده ننمایید.
۸. با اورژانس ۱۱۵ تماس بگیرید.

نکات ایمنی هنگام وقوع آتش سوزی:

در حدود ۲/۷ درصد از حوادث در حال تهیه و ساخت مواد محترقه به وقوع می پیوندد پس باید خود را برای رویارویی با آتش سوزی آماده نمود.

۱. سرعت عمل هنگام روبرو شدن با آتش سوزی برای نجات جان خود و مصدومان احتمالی، کاملاً حیاتی است .

۲. همان طور که می دانیم آتش خیلی سریع انتشار می یابد، بنابراین بلافاصله آتش نشانی و اورژانس را خبر کنید و تا آنجا که می توانید، اطلاعات کاملی در مورد بروز حادثه به آنها بدهید .

۳. سعی کنید که افراد را از ساختمان بیرون ببرید .

۴. با رعایت جوانب احتیاط به خاموش کردن آتش بپردازید .

۵. به هیچ وجه وارد ساختمان آتش گرفته نشوید مگر آن که مجهز به ماسک تنفسی باشید و کاربرد آن را بدانید .

۶. قبل از فرار از اتاقی که در آن بسته است، در را لمس نمایید. اگر در داغ باشد از خروجی های دیگر استفاده کنید .

۷. اگر در ساختمان آتش گرفته گرفتار شده اید فوراً به اتاقی که دارای پنجره است بروید و در را ببندید سپس پتو یا فرش را طوری زیر در قرار دهید که دود وارد اتاق نشود و آن گاه از طریق پنجره تقاضای کمک کنید.

۸. اگر دود، حرارت یا شعله های آتش مسیرهای خروجی شما را مسدود کرده است در را ببندید و در اتاق بمانید. تنها با استفاده از پارچه سفید از طریق پنجره کمک بخواهید. اگر در اتاق تلفن وجود دارد با اداره آتش نشانی تماس بگیرید و موقعیت خود را خبر دهید .

۹. زمانی که در جریان حریق واقع می شوید با حفظ خونسردی تمام تهویه های ساختمان را خاموش کنید تا به این ترتیب از ورود اکسیژن به داخل ساختمان جلوگیری شود .
۱۰. در صورت امکان فوراً مواد سالم و قابل استفاده را از محل خارج کنید .
۱۱. امدادگران و یا افرادی که در جریان حریق واقع شده اند باید لباس های دارای الیاف مصنوعی و پلاستیکی را از خود دور کنند .
۱۲. ظرف مشتعل را حرکت ندهید. شعله را با شن، نمک، پتوی نمناک یا پوشش های دیگر خفه کنید .

نکات ایمنی در نجات مصدوم از اتاق پر دود:

۱. ابتدا مطمئن شوید برای نجات مصدوم جان خود را به خطر نمی اندازید .
۲. طناب نجات را به کمر خود ببندید و آن را به دست یکی از حاضران بدهید .
۳. روشی از نشانه های قراردادی بین خود و کسی که طناب را در دست دارد برقرار کنید تا زمانی که علامت دادید شما را بیرون بکشد. بهترین روش این است که طناب را به صورت دائم در حالت کشیده نگه دارید و در هنگام خطر آن را شل کنید تا فرد متوجه خطر شود و شما را بیرون بکشد .

توجه: بستن دستمال خیس به دور دهان و بینی باعث محافظت شما در برابر گاز یا دودهای سمی خواهد شد.

۴. برای نجات جان مصدوم از اتاق آتش گرفته ای که در آن بسته است باید قبل از ورود ، با لمس در اتاق، حرارت را بسنجید ، اگر داغ باشد وارد اتاق نشوید و اگر داغ نباشد ، قبل از ورود به اتاق چند نفس عمیق بکشید تا خون شما پر اکسیژن شود سپس با شانه خود از پهلو به در ضربه بزنید تا در باز شود و در همین حال صورت خود را برگردانید. اتاق ممکن است پر از هوای سوخته فشرده باشد و احتمال دارد هر

لحظه انفجاری رخ دهد. اگر دود کاملاً متراکم باشد روی زمین سینه خیز بروید زیرا با توجه به این که هوای داغ بالا می رود، ممکن است لایه ای از هوای تمیز در کف اتاق وجود داشته باشد .

۵. مصدوم را بگیرید و با توجه به رعایت تمام جنبه های ایمنی به سرعت به سمت در خروجی بکشید. لباس آتش گرفته مصدوم را با استفاده از پتو، گلیم و یا کت خاموش کنید .

۶. اگر لباس سوخته به پوست مصدوم چسبیده سعی نکنید آن را جدا کنید.

۷. اگر مصدوم هشیار است کاملاً از او مراقبت کنید زیرا ممکن است بر اثر نیم سوز شدن اشیای داخل اتاق، گاز منواکسید کربن در هوای اتاق پراکنده شده باشد و این امر بر هوشیاری مصدوم به تدریج تأثیر می گذارد .

۸. اگر تنفس مصدوم قطع شده بلافاصله تنفس مصنوعی را شروع کنید و سپس مصدوم را به بیمارستان برسانید .

۹. اگر مصدوم در پارکینگ بسته ای که ماشین یا موتور در آن روشن است گرفتار شده ، در پارکینگ را باز کنید تا دود از پارکینگ خارج و هوای تازه به اندازه کافی وارد شود. نباید وارد چنین محل هایی شوید مگر آن که مطمئن شوید خطری جان شما را تهدید نخواهد کرد.

کمک‌های اولیه در سوختگی (مبحث آموزشی برای بزرگسالان)

- ۱- وضعیت عمومی مصدوم را بررسی کنید.
- ۲- از باز بودن راه های هوایی و تنفس صحیح اطمینان حاصل کنید. برای اینکار مصدوم را صدا زده یا تکان دهید. در صورتی که مصدوم پاسخگو نباشد هوشیاری خود را به طور کامل از دست داده است.
 در مصدومی که بیهوش است سر او را عقب بکشید تا زبان موجب انسداد راه های هوایی نشود.
- ۳- اگر مصدوم نفس نمی کشد و نبض ندارد عمل احیاء(تنفس مصنوعی همراه با ماساژ قلبی) را در مورد او انجام دهید.
- ۴- لباس مصدوم را که مربوط به عضو سوخته بدن اوست در آورید.
 به خاطر داشته باشید که اگر لباس مصدوم به پوست ناحیه سوخته چسبیده است لباس را از پوست جدا نکنید بلکه لباس را از دور تا دور محل چسبیده قیچی کنید .
- ۵- ساعت، گردنبند، دستبند ، انگشتر ، کمر بند و کفش های مصدوم را در آورید.
- ۶- ناحیه سوخته را با آب سرد شست و شو دهید و بدین طریق آن را خنک کنید.
- ۷- با اورژانس ۱۱۵ تماس بگیرید.

در صورت آسیب دیدن چشم و یا پلک ها:

کوری چشم در صورت اصابت مستقیم ترکش‌های ناشی از انفجار مواد محترقه یکی از مواردی است که زیاد در چهارشنبه سوری دیده می‌شود. میزان کوری‌های ایجاد شده به حدی است که عنوان "نابینایی در چهارشنبه سوری" را به خود اختصاص داده است .

مراجعه سریع به چشم پزشک در صورت برخورد هر شیئی با چشم می‌تواند شدت ضایعه را کاهش دهد. در موارد خفیف با انجام مراقبت‌های طبی یا انجام اعمال جراحی می‌توان بینایی فرد را به او بازگرداند، ولی متأسفانه در موارد شدید چاره‌ای جز تخلیه چشم باقی نمی‌ماند.

۱. از مالیدن چشم‌ها و پلک‌ها خودداری کنید.
۲. حتماً در اولین فرصت به اورژانس چشم پزشکی مراجعه کنید. زیرا در بعضی مواقع آسیب‌های چشمی در مراحل اولیه علائم زیادی ندارند و ظاهر بدی ایجاد نمی‌کنند اما می‌توانند حوادث ناگواری برای چشم ایجاد کنند.
۳. چشم فرد آسیب دیده را با یک وسیله در دسترس مانند لیوانهای یک بار مصرف یا مقوایی که به شکل مخروط در آورده اید بپوشانید. نیازی به گذاشتن دستمال، پنبه یا گاز روی چشم وجود ندارد.
۴. از هیچ گونه پماد یا قطره چشمی استفاده نکنید و چشم‌ها را نشوئید زیرا استفاده از آنها می‌تواند آسیب وارده به چشم را شدیدتر کند.
۵. از آسپیرین، ایبوپروفن و موارد مشابه تا رسیدن به اورژانس چشم پزشکی خودداری کنید.
۶. سعی کنید به مصدوم مواد غذایی ندهید تا در صورت نیاز به جراحی بتوان در اولین فرصت این کار را انجام داد.

ضایعات پوستی و ریوی :

نیترات پتاسیم، کلرات باریم، ارسنیک، نیترات سالیسیوم و پرکلرات پتاسیم به کار رفته در مواد محترقه و منفجره به علت ترکیب با اکسیژن و کربن همگی به نوعی خطرناک هستند و ممکن است حتی هنگام کار و تهیه، عوارضی را برای کارگران به همراه داشته باشد. به عنوان مثال مواد شیمیایی با پایه کلر و کلرات به لحاظ درجه آتشگیری بسیار پایین ناراحتی‌های پوستی -ریوی ایجاد می‌کنند، حتی در مقیاس بالاتر آثار خونی را به جا می‌گذارند.

علائم :

- دردهای شکمی
- سرگیجه
- حالت استفراغ و اسهال
- ناراحتی‌های تنفسی پیشرفته
- تماس با ترکیبات نیترا ته سبب خوردگی پوست می‌شود.

حساسیت‌های پیشرفته بر روی غشای پوستی و حتی در صورت جذب از راه پوست، سوختگی‌های پیشرفته پوست از عوارض ترکیبات نیترا ته است. تنفس پودرهای گوگردی هم آثار تنفسی، سرفه‌های شدید و تنگی نفس را در پی دارد. در صورتی که مواد شیمیایی با پوست شما برخورد کرد، بلافاصله آن را با آب فراوان شستشو دهید و به یک مرکز درمانی مراجعه کنید.

کمک های اولیه در برخی شرایط خاص :

- اگر پس از شنیدن صدای بلند ناهنجار دچار تپش قلب یا وزوز گوش یا کاهش شنوایی و علائمی شبیه این شدید، تنها کاری که باید بکنید این است که در یک فضای آرام استراحت کنید.
- در صورتی که علائم بیش از ۴۲ ساعت ادامه یافت به پزشک مراجعه کنید. زنان باردار بهتر است در این شب به جز موارد ضروری از منزل خارج نشوند، چون شوک ناشی از انفجارهای مواد محترقه باعث سقط جنین می شود.